

STRIDSMANN FOR DE SMÅ

Av KARI GÅSVATN
og ROLF SOLER (foto)

Det er liksom ingen som vil tro det når de hører at den aktive og engasjerte Erland Asdahl (66) har kreft og er alvorlig syk. Mannen med de tusen jern i ilden, som bonde, oppfinner, indremisjonsmann og politiker, alltid på barrikadene for sine hjertesaker, som jordvern og sivilt beredskap. Hans friske utspill har slått til høyre og venstre, og hans forslag om traktorer som utskytningsramper for raketter er legendarisk. Ingen har greid å plassere ham i noen snever politisk bås og han er tilbudt medlemskap både i Høyre, Kristelig Folkeparti, Arbeiderpartiet og SV, men har holdt seg trofast til Senterpartiet, som han representerte på Stortinget, og som nylig hedret han med partiets gullnål. Andre tillitsverv har vært formannsjobben i Borg bispedømmeråd, og medlemskap i ombudsnemnda for Forsvaret.

Men det fleste mennesker forbinde med Asdahl, er hans levende engasjement for den lille mann som på en eller annen måte lider urett. Han er selv et så levende menneske. Han gråter med de gråtende og ler med de glade. Han er ikke i stand til å skjule at han er full av følelser mer enn kald beregning, noe som iblant har kostet ham dyrt.

Det virker så uforståelig å høre at akkurat han er blitt syk, men dessverre stemmer det. Nationen hadde avtalt å møte ham hjemme på garden Fossum i Arnes. Intervjuet foregikk på Radiumhospitalet i stedet, hvor han på nytt er blitt lagt inn til blodoverføring og strålebehandling. På veien utover gjør man seg sine tanker: Vil han være mye forandret? Nedbrutt og utslått? Enhver kan tenke med seg selv. Men Erland Asdahl er slik han alltid har vært: Full av håp og optimisme, og levende opptatt av det han brenner for. Alexander Kielland-saken for ham betyr som

en av de slettest behandlede politiske saker i Norge.

Han er stolt over å ha blitt kalt jordvernfanatiker i kampen mot nedbygging av dyrka jord i Nes, og minner om at bygda i dag kan

«Viljen til å slåss for fedrelandet er viktigere enn store våpenarsenaler. Det ser vi tydelig i Afghanistan.»

brødfø flere tusen færre enn i 1940, regnet i gjennomsnittsareal pr. innbygger.

– Det er jo mat mer enn noe annet det kommer an på i vår totalberedskap. Store våpenarsenaler kommer derimot til kort. Andre ting er avgjørende, det ser vi tydeligere enn noe annet sted i Afghanistan, og til en viss grad så vi det også i Vietnam. Det avgjørende er forsvarsviljen i folket, viljen til å slåss for sitt fedreland.

Erland Asdahl er redd han snøvrer når han snakker, fordi han har tungt for å puste. Kreften har spredd seg til lymfeknutene og skjelettet og derfor har han tungt for brystet, noe han håper blir bedre når han har fått blodoverføring. Men han sier det er ingen grunn til å legge skjul på at sykdommen er alvorlig.

– Jeg vipper mellom tro og tvil. Men har valgt å slåss, for kanskje å bli bra. Eller leve en stund til. Jeg vet det er sjanser, men ikke hvor store de er. Jeg gjør klokt i å regne med at det ikke blir så lenge, med den krefttypen jeg har, og derfor besikte mitt hus. Det har vært en vond periode, jeg ville nødig hatt om igjen

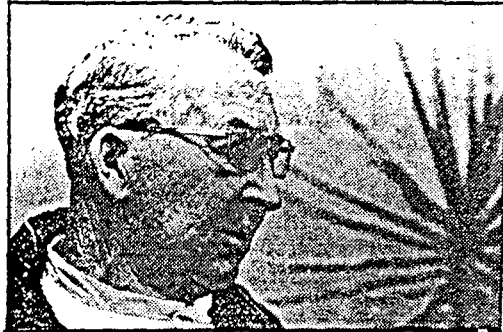
det siste halve året. Så slapp er jeg at jeg er imponert over meg selv hver gang jeg orker gå opp ei trapp, jeg som før tok to trinn om gangen. Jeg spurte legen i går: Hvor lenge varer det? Han sa han kunne ikke svare, men at vi skal slåss lengst mulig, at det er en dødelig sykdom og at før eller siden stryker du med, men at det helst bør bli siden og at vi skal slåss i fellesskap.

– Kanskje virker det bråkjeft når jeg sitter her og spøker. Men jeg har mine tunge stunder, og hadde dere kommet forrige lørdag, hadde det ikke blitt noe intervju fordi jeg var så nedfor, sier Asdahl, og understreker at han ikke ville ha greid en slik situasjon uten en åndelig forankring.

– Min kristne tro har alltid betydd mye for meg, og nå betyr den alt. Den gir perspektiv: Livet her nede er en periode og etterpå er det et spennende, ukjent land som jeg vil finne ut mest mulig om mens jeg lever. Og eneste mulighet for å finne ut er å lese Bibelen. En fascinerende, spennende, lærerik bok, helt unik. Jeg er klar over at også andre religioner har evighetsperspektiv på tilværelsen. Men bare kristendommen har det helt personlige forhold mellom Gud og menneske. Kjærlighetsbudet, kjærlighetstilbudet og frelsestilbudet, det er helt enestående.

– Det er noe forlokkende ved det ukjente landet på den andre sida. Men samtidig er det så tungt å tenke på å skulle forlate dem jeg har levd et godt, langt familieliv sammen med, kone, barn og en hop med barnebarn, alle jeg er så sterkt knyttet til.

– Dessuten er det tungt å vite at det er uløste arbeidsoppgaver. Jeg får stadig så mange henvendelser. Etter at jeg ble sparket ut av politikkens, har jeg vært opptatt av å bistå dem som trenger hjelp for å vinne fram overfor byråkrati og politisk stormannssvelde. Den lille mann som

Sterk talsmann for de svakeste

DEL 2, LørdagsMagasinet
NATIONEN

ingen vil høre på. Når han henvender seg til politikerne, får han til svar at de har så mye å gjøre. Det er standardsvaret, jeg vet det, for jeg har vært der selv, sier Asdahl.

Han minnes episoden med minstepensjonisten fra Oslo som kom inn i stortingsvestibylene og spurte etter han. Hans første tanke var: Dette får en Oslo-representant ta seg av, dette er ikke mitt bord. Men han gikk ned likevel og snakket med mannen. Mannens problem var at han hadde kjøpt et TV-bord i en elektrisk forretning for 100 kroner, slik at hans kreftsyke kone kunne få sett TV fra senga de få månedene hun hadde igjen å leve. Men så viste det seg at bordet ikke passet, og forretningen ville ikke ta det tilbake. Han kunne få tilgodelapp, men det hjalp ikke mannen. Nå hadde han gått runden til alle ansvarlige forbrukermyndigheter, fylt ut lange skjemaer, som var havnet nederst i bunken, med flere måneders behandlingstid. Asdahl lurte på om han skulle bla opp 100 kroner til mannen, men bestemte seg i stedet for å finne en telefonkatalog der i vestibylene og ringe forretningen. Omsider kom han fram til ansvarlig sjef. Jo, han skjønte forretningen hadde retten på sin side. Men lurte på om de ikke kunne gjøre et unntak, for 100 kroner er en større sak for en minstepensjonist enn for dere, sa han.

Det hele ordnet seg, mannen fikk pengene tilbake og var lykkelig. I ettertid er det slike saker Asdahl er mest glad for å ha løst.

– Men hovedpoenget mitt er: Hva ville ha skjedd om jeg hadde sagt til mannen at jeg ikke hadde tid, fordi vi skulle diskutere sosialbudsjettet eller utbygging av sykehjemsplasser eller andre viktige politiske saker. Etterpå har jeg tenkt, hvor fort er det ikke å vurdere feil når man arbeider i politikken.

Det var dette samme hensynet til den lille mann som nylig fikk den

tidligere Milorg-mannen til å sette spørsmålsteget ved hvordan vi forholder oss til dem som havnet på feil side under krigen.

– Jeg sa ikke at nazister skulle renvaskes. Men skal tidligere medlemmer av NS, deres barn, barnebarn og oldebarn, bli stemplet som ubrukelige for alltid. Samtidig som ingen snakker om landssvik hos dem som gikk inn og jobbet for tyskerne og tjente formuer på det. Samtidig som unge, idealistiske sykepleiere som gikk inn i Røde Kors-tjeneste ved fronten og såvidt overlevde, ble stemplet som forbrytere da de kom

«Livet her nede er en periode. Etterpå er det et spennende, ukjent land som jeg vil finne ut mest mulig om mens jeg lever.»

hjem. Skal det ikke være lov å legge fortida bak seg? Men jeg har meg selv å takke fordi jeg ble misforstått. Jeg kunne ha bedt journalisten ringe meg før saken sto på trykk og tenkt meg at han bare var ute etter stoff som gikk rett i boks. Men det er som min kone sier: Det er farlig å slippe journalister løs på deg.

Han og Thea-Marie har sju barn, hvorav to tvillingpar. De to yngste tvillingene Rolf og Trond er født med hjerneskade. De vet derfor mye om hva det vil si å slåss med ryggen mot veggen for barn som krever noe ekstra. Han er ikke nådig mot politikernes prioriteter, hvor noen grupper i samfunnet alltid kommer til kort i kampen om midlene.

Samtidig sier han at guttene har

gitt dem perspektiv på livet, og gitt hele familien verdier de ikke ville ha vært foruten. Han er ikke i tvil om at virkningen på de andre barna har vært positiv. Den eldste gutten ble riktignok bonde og overtok gården, mens de fire andre har valgt sosiale yrker. Eldstejenta er lærer og spesialpedagog, de tre andre sykepleiere, en med spesialutdannet psykiatri. Et av barna sa også ved anledning at det var først da han flyttet hjemmefra og så hvordan andre familier fungerte at han virkelig forsto hvor verdifullt det hadde vært å vokse opp sammen med hjerne-skadde søsken.

– Og her er vi tilbake i politikken. Samfunnet burde ha råd til å tilby et godt liv også til de som ikke er effektive og produserer. Hovedsaken er at de får mulighet til å være harmoniske og tilfredse, ikke at de skal bli så normale som mulig.

Og hvordan kan man påstå at psykisk utviklingshemmede ikke forstår, spør han, og minnes hvordan den ene av guttene under tvil fikk være med å se sin døde morfar. Han sto mellom sine foreldre og på bestefaren som lå der med hvitt hår og foldede hender oppå lakenet og alle tre var tause. På hjemveien spurte han: Var du redd, mam? Nei, svarte hun. – Var du redd, Trond? – Ja litt, svarte han, og det ble ikke sagt mer.

Om kvelden da han hadde lagt seg, gikk jeg opp for å be aftnebønn med ham slik mor eller jeg pleide. Da fikk jeg se han sto og så ut gjennom vinduet i hjørnet, og det var måneskinn og skyer i bevegelse. – Står du og ser på månen, Trond, spurte jeg. Nei, han så på himmelen. Nå er bestefar i himmelen og der er det ingen sykdom og ingen synd, svarte gutten, som var testet til en IQ på 15. Da begynner man å reflektere på hva som måles.

Asdahl forteller at Thea-Marie har støttet ham i medgang og motgang. Særlig i denne perioden kunne